

Jos Ekscelencijai LR Prezidentei D. Grybauskaitei
LR Seimo Pirmininkei L. Graužinienei
LR Ministrui Pirmininkui A. Butkevičiui
LR Seimo nariams
Žiniasklaidai

P A R E I Š K I M A S Dėl kultūros paveldo objektų atkūrimo

2014-07-31
Kaunas

Lietuvos paveldosaugoje susiklosčiusi padėtis kelia susirūpinimą. Skirtingai nei kitose Europos Sąjungos valstybėse, Lietuvoje paveldosaugos klausimus sprendžia ne restauratoriai bei visuomenė, o architektai bei valdininkai. Visuomenės nuomonės, kuri, remiantis Orhuso konvencija turėtų būti lemiamą, nepaisoma. Tai patvirtina 2009 – 2012 metais vykdyti Kauno pilies atkūrimo darbai. Šešiose 2008 – 2012 metais Kauno miesto savivaldybės surengtose gyventojų nuomonės apklausose nuo 69 % iki 95 % apklaustųjų pasisakė už tikroviškos Kauno pilies, kiek galima panašesnės į kadaise buvusią, atkūrimą. Tačiau, ignoruodami visuomenės nuomonę, atkūrimo organizatoriai užuot atkūrę Kauno pilies pietrytinį bokštą ir sienų fragmentus šalia, jo vietoje pastatė naują šiuolaikinės architektūros statinį. Lietuva ratifikavo Orhuso konvenciją 2001 m. įsipareigodama jos principus perkelti į savo teisės aktus. Eina jau antras dešimtmetis, tačiau Orhuso konvencijos principai, reikalaujantys suinteresuotoms visuomeninėms organizacijoms suteikti lemiamą balsą nekilnojamojo kultūros paveldo objektų atkūrimo sprendimų priėmimo, tebėra neįgyvendinti.

Šiuo metu Kultūros ministerijoje yra rengiamas „Kultūros paveldo objektų atkūrimo tvarkos aprašas (toliau – Aprašas)“. Tačiau į siūlomą Aprašą ne tik nėra perkelti Orhuso konvencijos principai, bet priešingai, visuomenės teisės yra dar labiau susiaurinamos. Mums kelia susirūpinimą Aprašo teiginiai, numatantys, kad:

1) nekilnojamojo kultūros paveldo objektų atkūrimo klausimus ir toliau galės spręsti ne restauratoriai ir visuomenė, o administracijos darbuotojai ir modernieji architektai,

2) konkurso sąlygų parengimo, pateiktų konkursui projektų vertinimo, pirkimų bei kitose komisijose nėra užtikrinamas suinteresuotų visuomeninių organizacijų atstovų bei turinčių 10-15 metų stažą restauratorių, taip pat istorikų, menotyrininkų lemiamas balsas,

3) įsiteisėjus Aprašui jo reikalavimų galiojimas nebus privalomas daugeliui objektų vien todėl, kad jie prieštarauja anksčiau parengtiems projektams ar anksčiau išduotiems specialiesiems paveldosaugos bei architektūros reikalavimams arba teritorijų planavimo dokumentams.

Prašome Jūsų užtikrinti, kad Apraše būtų remiamasi LR Konstitucijos bei Orhuso konvencijos teiginiais, jog tikrasis nekilnojamojo kultūros paveldo objektų šeimininkas yra Tauta. Visuomenės nuomonė turi būti lemiamą sprendžiant paveldo objektų atkūrimo klausimus. Prašome pasirūpinti, kad Apraše atsirastų punktai reikalaujantys, kad:

1) konkurso sąlygų parengimo, pateiktų konkursui projektų vertinimo, pirkimų bei visose kitose kultūros paveldo atkūrimo klausimus sprendžiančiose komisijose turi būti:

a) tik vienas administracijos darbuotojas - darbus organizuojančios ministerijos ar savivaldybės atstovas, skiriamas komisijos pirmininku,

b) suinteresuotųjų visuomeninių organizacijų atstovų - daugiau, kaip 1/3,

c) restauratorių, turinčių 15 metų stažą šioje srityje – ne mažiau, kaip 1/3,

d) istorikų, menotyrininkų, archeologų, turinčių ne mažesnę kaip 15 metų stažą šiose srityse – iki 1/3.

2) kultūros paveldo objektas turi būti atkuriamas jeigu už tai pasisako dauguma visuomenės apklausoje dalyvavusių respondentų,

3) pasirenkant atkūrimo variantus lemiamas turi būti visuomenės balsas,

4) šio Aprašo reikalavimai turi būti privalomi visiems nekilnojamojo kultūros paveldo objektų projektams nuo Aprašo įsigaliojimo dienos.

Lietuvos Sąjūdžio
Kauno Tarybos Pirmininkas

Raimundas Kaminskas